

LETOROST

DŘEVO PLODONOSNÉ

MADAME VERTÉ

Původ této vzácné zimní hrušky, která by v žádné zahradě, kde si hledí zimních hrušek, neměla scházeti a na místě tak špatně se dařící Děkanky zimní se měla pěstovati, není určitě znám.

Má se za to, že jest semenáč Van Monsův, jiná pověst však praví, že ji Van Mons obdržel od jistého p. Keverse, který prý ji našel nebo vypěstoval a nazval ji podle své, za p. Verté provdané sestry, již v prvých letech devatenáctého století. O její rozšíření získal si zásluhy zahradník de Jonghe v Bruselu, který ji doporučoval na všechny strany.

U nás se jí nevěnuje té pozornosti, jaké by právem zasluhovala; raději se sázejí druhy jiné, na př. Děkanka zimní, Krassanská ušlechtilá a jiné, které jen za nejpríznivějších poměrů rodí lepší plody, kdežto tato bez námahy a za poměrů obyčejných skýtá pěkných, dobrých plodů. Není sice tak skvostné chuti, jakou se honosí jmenované druhy, když dokonale jsou vyzrálé, jest však také výborná a zato nevyžaduje tak zvláštního ošetřování, kdežto druhy jmenované za poměrů, v jakých se tato daří, skýtají plody, které nejsou ani k potřebě.

Není pranic choulostiva ve výběru půdy a daří se v každé, pro hrušky způsobitelné půdě. Nejlepší plody dává arciť, jako každá jiná, z půdy hluboké, živné, dostatečně vlhké a na místě teplém, jest však v studenějších, těžších půdách dobrá, jen v příliš suché se nechce dařiti. Poloha se má pro ni voliti aspoň částečně chráněná, tedy v souvislých sadech, domácích zahradách a ne jednotlivě, anebo ve volném stromořadí, kde vítr vše urve. Tvar stromu se může voliti jakýkoliv, na místech chráněných proti větrům lze sázeti stromy polo-vysoké i vysoké, arciť lépe, kde to může býti, volně rostoucí krsky, zvláště k výchově těchto se hodí výborně a i věncoví ve všech tvarech, dále palmety se vděčí velice pěknými plody. K tomu účelu se berou stromky šlechtěné na kdouli, dobře se na ní daří a brzo začínají ploditi, na větší palmety, větší jehlance jest lépe vzíti stromky šlechtěné na plánce; plodnost těchto začíná sice o něco později, jest však potom ob rok pravidelna.

Stromy jsou otužilé, netrpí mrazy, květy však jsou velmi choulostivé a trpí pozdními mrazíky i déle trvajícimi dešti; plísním zcela odolávají. Rostou vždy bujně, zdravě, pěkně do výše a rozvětvují se v pěkné, jehlancovité koruny.

Letorosty narůstávají zprvu dlouhé a silné, později, když vzrůst polevil, krátké, poměrně dosti silné, rovné, ke konci silnější a ochmýřené, pod oky jsou velice mírně zprohýbány, olivově zelené, jako přirezavělé, na slunci zahnědlé a dosti hojně poseté vyvstalými, rezavě žlutými pihami.

Oka bývají nestejně veliká, u spodu letorostu zcela maličká, uprostřed velká, krátká a baňatá, některá mnohem větší, malá jsou zcela mírně, velká více a některá z nich velmi odstálá, šupiny mají hnědé, bleději vroubené a jsou na patkách podle mohutnosti ok, do jeho výše vydutých, s třemi zcela tupými žeběrky, z nichž postranní bývají zcela krátká, střední však se táhne zcela ploše hluboko dolů. (Viz obraz.)

Rašící lístky jsou jasně zelené, že však jsou zespod ochmýřené, zdají se v prvním rozpuku následkem toho našedivělé; později po ukončeném vývoji bývají uprostřed letorostu největší, až 95 mm dlouhé, 45—52 mm široké, eliptické, s krátkou, na stranu přihnoutou špičkou, ke konci bývají menší, po délce jsou velice mírně a to jen blíže řapíku na způsob srpů, napříč jsou některé skoro ploché, jiné člunkovitě prohnuté; jsou silné, tmavě zelené, dosti lesklé a mají kraj hruběji i drobněji mělce pilovité; jsou na řapících 35—40 mm dlouhých, bezpalistých, jen některé, a to ke konci letorostu mají krátké, nitovité palisty; příplodní bývají mnohem užší, kraj mají jemněji pilovité, řapíky pak až 73 mm dlouhé.

Květní poupata bývají malá, velmi tupě zakončená a mají šupiny hnědé a šedě ovroubené; z nich vykvétají neúhledné, asi 35 mm široké, z plátků vejčitých řídce sestavené květy ve větších chomáčcích.

Připojený barevný obraz, k jehož zhotovení použito bylo plodů ze zahrad Zemského pomologického ústavu v Troji, znázorňuje dostatečně různou velikost plodů z nichž nejmenší vpravo vážil 90 g, největší 150 g. Na špalírech bývají ještě větší plody, často až 250 g těžké, na vysokokmenech vzrůstají jen asi tak, jak zobrazený nejmenší plod. Také i tvar jest zachycen výborně, malé plody bývají ke stopce prohnuté a štíhlejší aspoň po jedné straně, kdežto plody větší bývají baňatější a ke stopce širší.

Otevřený, u spodu souvislý, v krátké, široké, vztyčené, jako nejbližší okolí zbarvené úšty rozeklaný kalich vězí v širší, avšak mělké, po kraji zhrbolené jamce; podkališní rourka se táhne úzce až na špičku jaderníku; povrch plodu bývá taktéž mírně zhrbolen a i zhranatělý, menší plody jsou stejnoměrnější.

Silná, dřevnatá, zahnědlá a zelenavá stopka jest jako násilně vtlačena v malou jamku a někdy přimáčknuta hrbolem na stranu.

Jemně zdrsňelá, tvrdá, v době zralosti však jemná slupka se leskne jen něco málo kde jest rzi prosta, se stromu jest zelená a rezavá, později na loži se mění barva tak, že jest až zlatě-žlutá, na straně sluncem ožehlé až oranžová, ve stínu zelenavě žlutá, po větším díle jest však tak jako by pokryta bronzově rzivým závojem, který jen sem tam spodní žluté barvě dovoluje proniknouti, místem, zvláště kolem kalicha, bývá rez hrubší, v obkaloší jaksi kruhovitá, místem více rozstříknutá; velké, mírně vyvstalé, bledší, rzivě vroubené tečky pokrývají hustě celý plod.

Zažloutlá dužnina jest zcela jemná, plna šťávy, někdy úplně se rozplývá, jindy zůstává tužší a máslovitá; chuť její jest sladká, libě navinulá, skvostně okořeněná a velmi dobrá.

Hrubší zrninou obklopený jaderník má dutou osu a chová v prostranných pouzdrech jednotlivá, dobře vyvinutá, dlouhá, černavá jádra; většina jich bývá hluchá.

Česati se má co možná pozdě, nejdříve od polovice října, brzo zčesaná vadne; opatrně se ukládá na lože, kdež asi koncem prosince, nebo podle předcházejícího léta již o něco dříve, ale také až v prvních dnech ledna dospívá k jídlu; rozkrojena v době té velmi libě voní, uzrává pak tak nenáhle, že ještě v březnu svěží, šťavnaté plody nejsou vzácností.

Jest to vzácná zimní pochoutka na stůl, která se libou chutí vyrovná každé jiné současně zrající hrušce. Na trhu není ještě známa. K zaslání hodila by se výborně, má, dokud není úplně zralá, tvrdou, rezavou slupku, na níž nejsou znáti méně pomačkaná místa.

Bláha o ní napsal: Strom roste pozvolna, rozvětňuje se v korunu široce jehlanovitou. Na kdouli se dobře daří a přináší ovoce již v 6.—8. roce; doporučení hodna pro tvary, pyramidy a polokmeny do souvislých sadů, žádá však hlubokou, výživnou, teplou půdu. Mrazy netrpí.

V zahradách Zemského pomologického ústavu v Troji ji chovají pod jménem Madame Verté, čís. 310.

Popisy se nalézají v „Handbuch der Obstkunde“ čís. 754, Lucas, „Die wertvollsten Tafelbirnen“ čís. 78, Madame Verté; Leroy, „Dictionnaire de Pomologie“ čís. 658, Madame Verté.

Jako synonym přikládá se jí také jméno Besi de Caën.

ŘÍHA, dan. České ovoce - Hrušky 3. nezměněné vyd. Praha: Čsl. grafická unie, 1937. Madame Verté nesmí se zaměňovat s letní, dlouhou, zelenou hruškou Madame verte.

ŘÍHA, Jan, České ovoce I. Hrušky. 3. nezměněné vyd. Praha: Čsl. grafická unie, 1937.

MADAME VERTE